

Milieudienst

Keizer Karel V Singel 8
Postbus 435
5600 AK Eindhoven
Fax: 040 2594510
Website: www.milieudienst.sre.nl

Advies Archeologische Monumentenzorg

Deel 1) Concept selectiebesluit archeologie

Deel 2) Beoordeling archeologisch rapport

	naam	Gemeente/bedrijf	Datum	paraaf
Aanvrager	J. Schiffelers	Gemeente Heeze-Leende		
Auteur(s)	R. Berkvens	Samenwerkingsverband Regio Eindhoven Milieudienst	1-8-2008	
Autorisatie	R. Berkvens	Samenwerkingsverband Regio Eindhoven Milieudienst	1-8-2008	

Advies Archeologische Monumentenzorg: Concept selectiebesluit archeologie gemeente Heeze-Leende

Bevoegd gezag: Gemeente Heeze-Leende
De heer J. Schiffelers
Postbus 10.000
5590 GA Heeze

Datum: 31 juli 2008

Locatie: Providentia te Sterksel
Gemeente Heeze-Leende

Project: IVO-Overig (karterend): *conceptrapport Providentia te Sterksel, gemeente Heeze-Leende; archeologisch vooronderzoek: een karterend booronderzoek, inclusief bijlage 2: Aanvullend verkennend en karterend onderzoek Providentia te Sterksel (RAAP rapport), zonder datum*, auteur D.M.G. Keijers.

Van: Samenwerkingsverband Regio Eindhoven
Milieudienst
Mevr. drs. Ria Berkvens
Tel. 040-259 47 80
E-mail: R.Berkvens@milieudienst.sre.nl

Concept selectiebesluit archeologie plangebied Providentia te Sterksel, gemeente Heeze-Leende

Op basis van het uitgevoerde karterende booronderzoek (IVO-Overig) is vastgesteld dat in het plangebied Providentia te Sterksel geen behoudenswaardige archeologie (meer) aanwezig is. Tijdens het karterende booronderzoek zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen in de boringen. Het is derhalve onwaarschijnlijk dat zich in het onderzochte deel van het plangebied vuursteensites met een middelgrote variant bevinden. De rest van het plangebied houdt echter zijn hoge verwachting voor vindplaatsen van jagers-verzamelaars. Ook de overige aanbevelingen die naar aanleiding van het verkennend booronderzoek zijn gedaan (Ellenkamp 2008), ten aanzien van een extensieve vorm van archeologische begeleiding, blijven ongewijzigd van kracht. Op grond hiervan kan de verwachting bijgesteld worden naar een lage verwachting en kan het plangebied voor wat betreft het aspect archeologie worden vrijgegeven voor de voorgenomen nieuwbouw in het kader van de art. 19 procedure van de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

De aanwezigheid van archeologische resten kunnen nooit geheel worden uitgesloten op basis van het uitgevoerde onderzoek. Mochten er tijdens toekomstige grondwerkzaamheden toch onverwacht archeologische vondsten en structuren worden aangetroffen, dan dient men dit zo spoedig mogelijk bij de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten en de gemeente Heeze-Leende te melden (Monumentenwet 1988, artikel 53).

Toelichting

Concept selectiebesluit door het bevoegd gezag

Op basis van de gegevens van het vooronderzoek stelt de uitvoerder van het onderzoek een waardering op. Het bevoegd gezag kan deze waardering gebruiken bij het nemen van een selectiebesluit. Als het bevoegd gezag concludeert dat de vindplaats behoudenswaardig is, zal men moeten bekijken of de ruimtelijke plannen zodanig kunnen worden aangepast dat behoud van de vindplaats mogelijk is. Het rijks- en ook het provinciaal archeologiebeleid gaat uit van behoud van het bodemarchief *in situ* (ter plekke, dat wil zeggen in de bodem). Is dit niet realiseerbaar, dan dient de aanwezige, als behoudenswaardig gewaardeerde, vindplaats te worden onderzocht. Meestal betekent dat een opgraving als definitieve beheersmaatregel. Als de archeologische vindplaats niet behoudenswaardig wordt bevonden kan het terrein worden vrijgegeven voor de realisatie van de plannen (=negatief selectieadvies). Zelfs dan is het in sommige gevallen overigens nog aan te bevelen amateur-archeologen onderzoek te laten doen; dit kan alleen bij vindplaatsen met een negatief selectieadvies.

Het al of niet opvolgen van een selectieadvies door de archeologisch uitvoerder is een beleidsbesluit, dat is voorbehouden aan het bevoegde gezag. Het selectiebesluit kan dan ook afwijken van het selectieadvies. Onder de huidige wetgeving is niet geregeld welke overheid een selectiebesluit moet nemen, nog hoe dat besluit eruit moet zien. Een overheid kan een (selectie)besluit nemen voor de archeologie in het eigen grondgebied en daaraan voorwaarden verbinden. Dat kan in het kader van haar wettelijke taken of op basis van een speciale archeologieverordening. Daarbij is het wel van belang dat deze overheid een eigen archeologiebeleid voert, zich bij de besluitvorming baseert op adequaat uitgevoerd vooronderzoek en zich laat adviseren door een daartoe gekwalificeerd archeoloog. Dit is in overeenstemming met de richtlijnen van de Vereniging Nederlandse Gemeenten.¹

Bij ruimtelijke planvorming en ingrepen kan de nieuwe archeologiewetgeving en de beleidsmatige vertaling ervan door de gemeente grote financiële en/of organisatorische consequenties hebben. Niet alleen voor de gemeente zelf, maar ook voor grondeigenaren en -gebruikers, planmakers en initiatiefnemers van bodemingrepen. Gezien de grote financiële, planologische en cultuurpolitieke consequenties die aan archeologische selectiebesluiten verbonden kunnen zijn, is het van het grootste belang dat dit soort besluiten op een zorgvuldige, transparante, rechtvaardige en rechtmatige wijze tot stand komen. In ieder geval staan selectiebesluiten open voor beroep- en bezwaar.

Kwaliteit

Bij het nemen van het selectiebesluit wordt er van uitgegaan dat de kwaliteit van het archeologisch selectieadvies gewaarborgd is. Dit betekent dat het selectieadvies moet zijn opgesteld (en gecontroleerd) door een senior archeoloog. Een ander uitgangspunt is dat het gehele proces voorafgaand aan het archeologische selectieadvies volgens de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) is verlopen. Dat wil zeggen dat er in het geval van gravend onderzoek een Programma van Eisen (PvE) moet zijn geweest. Een PvE moet bovendien goedgekeurd zijn door het bevoegd gezag. Wanneer de opsteller van het PvE ook de uitvoerder is, moet het plan beoordeeld worden door een onafhankelijk senior archeoloog. Dit kan een archeoloog zijn die aan uw gemeente verbonden is, een archeoloog die werkzaam is bij de provincie of het rijk of een senior archeoloog bij een andere instelling dan de opsteller/uitvoerder.

Beleidskader

Het nationale beleid voor de archeologische monumentenzorg staat in het teken van het behoud en het beheer van het archeologische erfgoed. De archeologische belangen vinden wettelijke bescherming in de Monumentenwet 1988 en het Europese Verdrag van Valletta (1992). Op gelijke voet staat het streven naar het gebruik van het archeologische erfgoed als inspiratiebron voor de ruimtelijke inrichting van ons land. Dit beleid geldt voor alle cultuurhistorische waarden, dat wil zeggen

¹ Handreiking Valletta, VNG (in voorbereiding, gereed voorjaar/zomer 2008)

voor zowel archeologische als voor historisch geografische en historisch bouwkundige waarden (Nota Belvedere 1999). Op 1 september 2007 is de wet op de archeologische monumentenzorg in werking getreden. Deze wet omvat een wijziging van de Monumentenwet 1988 en is ook gericht op de implementatie van het genoemde verdrag. Dit betekent dat gemeenten verplicht zijn in de voorbereidingsfase van een nieuw bestemmingsplan of projectbesluit archeologisch onderzoek te laten uitvoeren. Gemeenten dienen ook aan te geven welke conclusies zij aan de onderzoeksresultaten verbinden. De archeologische onderzoeksresultaten krijgen vervolgens hun vertaling in het bestemmingsplan of projectbesluit.

Het beleid voor de archeologische monumentenzorg van de provincie Noord-Brabant sluit op hoofdlijnen aan op het nationale beleid voor de archeologische monumentenzorg. In het streekplan 2002 is in overeenstemming met voornoemde regelgeving bepaald dat bij ruimtelijke plannen rekening moet worden gehouden met bekende en te verwachten archeologische waarden. Het uitgangspunt hierbij is dat het archeologisch erfgoed moet worden beschermd op de plaats waar het wordt aangetroffen.

[gemeentelijk beleid]

Advies Archeologische Monumentenzorg: Beoordeling van een Archeologisch Rapport

Bevoegd gezag: Gemeente Heeze-Leende
De heer J. Schiffelers
Postbus 10.000
5590 GA Heeze

Datum: 31 juli 2008

Locatie: Providentia te Sterksel
Gemeente Heeze-Leende

Project: IVO-Overig (karterend): *conceptrapport Providentie te Sterksel, gemeente Heeze-Leende; archeologisch vooronderzoek: een karterend booronderzoek, inclusief bijlage 2: Aanvullend verkennend en karterend onderzoek Providentia te Sterksel (RAAP rapport), zonder datum), auteur D.M.G. Keijers.*

Van: Samenwerkingsverband Regio Eindhoven
Milieudienst
Mevr. drs. Ria Berkvens
Tel. 040-259 47 80
E-mail: R.Berkvens@milieudienst.sre.nl

Inleiding

Op 16 juni 2008 hebben wij van de gemeente Heeze-Leende per brief opdracht gekregen om het conceptrapport *Providentie te Sterksel, gemeente Heeze-Leende; archeologisch vooronderzoek: een karterend booronderzoek (RAAP rapport), zonder datum), auteur D.M.G. Keijers* te beoordelen. Op 9 juli hebben wij vervolgens verzoek gekregen van de gemeente Heeze-Leende om bijlage 2: het *aanvullende verkennende en karterende onderzoek Providentia te Sterksel* te beoordelen. Doel van karterend booronderzoek was het opsporen van eventuele vindplaatsen van jager-verzamelaars met een hoge gaafheid.

Samenvatting van het plan en het rapport

Onderzoekskader RO: onbekend Grootte plan- en onderzoeksgebied: ca 2,42 ha Onderzoekperiode: onbekend Opdrachtgever: Kempenhaeghe Opdrachtnemer: RAAP Archeologisch Adviesbureau
--

In verband met geplande uitbreiding van Providentia te Sterksel zal hier naar verwachting het bestemmingsplan aangepast moeten worden. Het plangebied ligt ruim 1 km ten noordoosten van Sterksel. Het totaal te onderzoeken terrein heeft een oppervlakte van ca. 2,42 ha. Het plangebied is momenteel deels bebouwd en deels in gebruik als bos en grasland. De omvang, diepte en exacte ligging van de toekomstige nieuwbouw is nog niet bekend.

In het bureauonderzoek stelt de firma RAAP vast dat het plangebied is gelegen in een dekzandgebied waar meerdere uitgestoven laagtes en lage landduinen aanwezig zijn. Voor de uitgestoven laagtes geldt een lage verwachting op het aantreffen van archeologische resten. Voor de hogere randen van de vennen geldt een hoge archeologische verwachting, vanwege de aantrekkelijkheid van de hogere randen rondom de vennen voor jager-verzamelaars groepen. Deze zones zijn door RAAP begrensd tot een straal van 250 meter rondom de vennen. Er zijn tijdens het verkennende booronderzoek dekzanden aangetroffen waarin in veel gevallen haarpodzolgronden gevormd zijn. Op enkele plaatsen bleek de bodem (deels) verstoven te zijn en restte enkel nog de C-horizont. Ook waren enkele laagten aanwezig, die als vennen zijn aangemerkt. Het selectieadvies was om daar waar intacte of relatief intacte podzolgronden binnen de zone van 250 meter rond de voormalige vennen voorkomen een vervolgonderzoek door middel van een booronderzoek uit te voeren. Dit booronderzoek zou dan moeten worden uitgevoerd in een verspringend grid van 12,5 bij 10 meter om vuursteensites met een middelgrote variant op te kunnen sporen.

Tijdens het karterend booronderzoek zijn in totaal 183 boringen verricht in een grid van 10 bij 12,5 m met een 15cm boor, waarbij de inhoud is gezeefd op een 3 mm zeef. Tijdens het aanvullende verkennend en karterend booronderzoek zijn in gebieden met een hoge verwachting voorjager-verzamelaars 15 verkennende boringen geplaatst en daar waar een intact bodemprofiel werd aangetroffen, zijn vervolgens 19 boringen gezet in een grid van 10 bij 12,5 m met een 15cm boor, waarbij de inhoud is gezeefd op een 3 mm zeef. In overeenstemming met het verkennend booronderzoek zijn humuspodzolen in zwak lemig zand aangetroffen. Uit het veldonderzoek blijkt dat bodemprofielen waar mogelijk nog gave vuursteenvindplaatsen kunnen voorkomen en bodemprofielen waar eventuele vindplaatsen van jager-verzamelaars een lage informatiewaarde hebben, op korte afstand sterk kunnen verschillen. In deelgebied 2 t/m 8 en de westelijke uitbreiding van deelgebied 2 zijn relatief intacte bodemprofielen aangetroffen onder een ophogingspakket dat vooral bestaat uit stuifzand. Aan de rand van het Turfven en Peelven zijn natte en lemige bodems aangetroffen die lijken te wijzen op een oude natte venbodem. Ook hier is sterk opgehoogd. Het lijkt er dan ook op dat de vennen deels zijn dicht dichtgestoven of bewust zijn opgehoogd tijdens de ontginningen.

Tijdens het karterende booronderzoek zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen in de boringen. Het is derhalve onwaarschijnlijk dat zich in het nu onderzochte deel van het plangebied vuursteensites met een middelgrote variant bevinden. De rest van het plangebied houdt echter zijn hoge verwachting voor vindplaatsen van jagers-verzamelaars. Ook de overige aanbevelingen die naar aanleiding van het verkennend booronderzoek zijn gedaan (Ellenkamp 2008), ten aanzien van een extensieve vorm van archeologische begeleiding, blijven van kracht.

Beoordeling

Het rapport is helder qua opzet en goed leesbaar. Het rapport voldoet aan de kwaliteitseisen (KNA 3.1) van de archeologische monumentenzorg. De boorstaten zijn inzichtelijk evenals de beschrijving daarvan. Het kaartmateriaal biedt voldoende onderbouwing bij de tekst. Het rapport leidt terecht tot de conclusie dat verder onderzoek niet nodig is op grond van het ontbreken van aanwijzingen voor de aanwezigheid van vuursteensites.

Opmerkingen:

- P. 6-7: aangeven welke ruimtelijke ontwikkeling het betreft: wijziging of nieuw bestemmingsplan?
- Onderzoekperiode aangeven in rapport.
- In kaartbijlage aangeven wat de archeologische verwachting voor de rest van het gebied is en ook de gebieden weergeven die dmv extensieve begeleiding nog onderzocht zouden moeten worden.

Advies

Gelet op de resultaten van het karterend booronderzoek stemmen wij in met het rapport *Providentie te Sterksel, gemeente Heeze-Leende; archeologisch vooronderzoek: een karterend booronderzoek inclusief bijlage 2: aanvullend verkennend en karterend onderzoek Providentia te Sterksel (RAAP rapport), zonder datum*, auteur D.M.G. Keijers en het daarin geformuleerde advies om geen vervolgonderzoek uit te voeren. Ook onderschrijven wij de eerder gedane aanbevelingen naar aanleiding van het verkennende booronderzoek ten aanzien van een extensieve vorm van archeologische begeleiding.

BIJLAGE 1

Toetsingsprocedure

Rapportages worden door de SRE Milieudienst getoetst aan de in de archeologische monumentenzorg voorgeschreven kwaliteitsnormen en aan de in de beroepsgroep gangbare gedragscodes m.b.t. onafhankelijkheid en proportionaliteit. De conclusies en aanbevelingen zijn getoetst aan de verwachte waarde van de locatie en aan de verhouding tot de bestaande en de te verwachten verstoring van het bodemarchief. Indien deze toetsing leidt tot aanbevelingen om het rapport te verbeteren, hebben deze aanbevelingen alleen betrekking op meetbare kwaliteitsaspecten en niet op zaken die binnen het domein van de integriteit en wetenschappelijke verantwoordelijkheid van de rapporteur vallen. Selectie- en beleidsadviezen van de toetser zijn onderscheiden van die van de auteur van het rapport.

Bij de toetsing is – waar nodig – gebruik gemaakt van de volgende documenten:

- RACM database Archis II
- Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie versie 3.1
- Checklist SIKB beoordeling IVO verkennend, karterend en waarderend
- Checklist SIKB beoordeling PvE
- Leidraad Archeologische Standaard Boorbeschrijving
- Leidraad Archeologisch Onderzoek Beekdalen
- Leidraad IVO Karterend Booronderzoek
- Minimum- en onderzoekseisen Provincie Noord-Brabant t.b.v. archeologisch vooronderzoek in de vorm van inventariserend en waardestellend boor- en proefsleuvenonderzoek (versie 02/01/2007)
- Toetsingslijst rapporten en PvE's Provincie Limburg
- Nationale Onderzoeksagenda Archeologie
- MemoRIA 6 en 8
- Literatuur m.b.t. de regio voorzover die aanwezig is in de bibliotheek van het Archeologisch Centrum in Eindhoven
- Gedragscode van de Vereniging van Nederlandse Archeologen